

Izabela Meyza

Rozmawiamy o Żydach – jak reagować na trudne sytuacje w klasie?

Czasem trudno reagować, kiedy uczniowie wypowiadają słowa, z którymi się nie zgadzasz. Tym trudniej, im bardziej wypowiedane sądy wydają ci się niesprawiedliwe, niezgodne z twoją wiedzą czy radykalne. Czy przekonywać rozmówcę do tego, że to, co mówi, nie ma poparcia w rzeczywistości? Dać wiedzę, która udowodni, że świat nie jest czarno-biały? Starać się zmienić jego poglądy?

Wszystko to może zadziałać, ale... dopiero wtedy, kiedy zrozumiesz, co stoi za konkretnym zachowaniem i wypowiedanym poglądem. Osoba, która wyraża skrajne sądy czy przeżywa silne emocje, nie jest skłonna do patrzenia na świat z innego punktu widzenia. Im głośniej i silniej mówi, tym bardziej chce być usłyszana. Słuchaj więc: zadawaj pytania i staraj się zrozumieć (nie opinię, ale człowieka).

Jak to zrobić? Spójrz na przykład. Wyobraź sobie, że wracasz z konferencji w muzeum Polin. Zaczynasz prowadzić lekcję na temat związany z historią żydowską i słyszysz z klasy: „Znowu ci Żydzi... Przecież to Polacy cierpieli bardziej w czasie wojny. Dlaczego nie wspomina pani o tym?”. Odlóż na bok prezentowany przez ucznia pogląd i zadaj sobie pytania: „Co naprawdę ta osoba chce powiedzieć swoim zachowaniem?”, „Co jest dla niej naprawdę ważne?”.

W takich sytuacjach pomocna może być metoda empatycznej komunikacji, stworzona przez mediatora i psychologa Marshalla Rosenberga. Składa się ona z kilku kroków.

1. Zanalizuj to, co się wydarzyło.

Co konkretnie powiedział czy zrobił uczeń, kiedy rozmawialiście o trudnych tematach? Przypomnij sobie wypowiedziane słowa, opisz jego zachowanie. Ważne, żeby unikać ocen i interpretacji. Trzymaj się konkretów.

2. Jakie myśli i przekonania stoją za tym zachowaniem?

Negatywne myślenie o innych grupach bierze się właśnie stąd – z oceniającego innych i przesyconego stereotypami sposobu myślenia. Na tym etapie postaraj się dowiedzieć, jakie oceny są w rozmówcy szczególnie żywe i co za nimi stoi.

Jaka wizja świata za tym stoi? Jakie uczeń ma poglądy? Co myśli o sobie i swoim miejscu w świecie? Co takiego sprawia, że wyraża opór?

3. Zastanów się, jakie uczucia towarzyszą uczniowi.

Czy jest wzburzony? Czy smutny? Zidentyfikuj, jak silne to emocje.

4. Znajdź potrzebę, która stoi za tym poglądem.

Czego brakuje osobie, która wypowiada taki sąd? Jakie motywacje stoją za jego zachowaniem? Może potrzebuje pewności, że jego kultura jest doceniona? A może po prostu chciałby być zauważony przez ciebie? Może wystarczy docenić jego wiedzę historyczną? A może przyczyna leży gdzieś w relacjach ucznia z klasą?

To kluczowy moment. Jeśli zrozumiesz, jaka potrzeba stoi za wypowiedzianym sądem, będzie to milowy krok na drodze do porozumienia.

❖ Jak to zrobić w praktyce?

- Nie brnij w ślepią uliczkę: nie dopytuj, co jeszcze złego robią Żydzi albo skąd to wie.
- Doprecyzuj bodziec (np. zapytaj: „Jaka sytuacja szczególnie cię zaniepokoiła czy zdenerwowała?”).
- Słuchaj, nie wtrącając swoich opinii i rad.
- Unikaj mówienia o Żydach, kieruj rozmowę na ucznia (zamiast: „Co dokładnie przeszkadza ci w Żydach?”, powiedz: „Wydaje mi się, że chciałbyś rozmawiać o innym temacie”).
- Parafrazuj jego słowa, dopytuj, słuchaj.
- Próbując odgadnąć potrzeby, które stoją za złością czy lękiem. Dopytuj o to, czego rozmówca by chciał („Rzeczywiście interesuje mnie temat relacji polsko-żydowskich. Zdaje się, że masz już go dosyć i chciałbyś porozmawiać o innych grupach?” albo „Martwi cię to, co czytasz w internecie o Polakach. Chciałbyś mieć pewność, że polskie wysiłki w czasie wojny są doceniane przez świat?”). Nawet jeżeli nie trafisz, jest duża szansa, że widząc twoją chęć zrozumienia, rozmówca sam doprecyzuje lub wyjaśni, o co mu chodzi.
- Bądź wyrozumiały: ludzie często nie wiedzą, jakie mają potrzeby, szczególnie jeżeli towarzyszą im intensywne emocje. Pokazuj, że zależy ci na zrozumieniu ucznia i zbudowaniu z nim relacji. To właśnie relacja buduje autorytet, który może być podstawą do zmiany radykalnych poglądów.

5. Ruszaj dalej.

Co możesz zrobić, kiedy już uczeń zostanie przez ciebie wysłuchany? Cokolwiek zrobisz, twoje działania będą skuteczniejsze, jeśli najpierw zrozumiesz potrzeby stojące za zachowaniem ucznia. Proponuję podążanie którąś z poniższych ścieżek.

- A. Podziel się konkretną wiedzą dotyczącą tematu.
- B. Zadbaj o inne osoby w klasie. Pamiętaj, że one też mają swoje potrzeby (np. uczenia się, bycia widzianym, efektywnego spędzenia czasu). Możesz powiedzieć: „Nie chcę teraz zagłębiać się w tę dyskusję, bo nie mam pewności, czy interesuje to wszystkich. Może wrócimy do tego na przerwie?”.
- C. Podziel się swoim stanowiskiem – jeżeli stanowisko ucznia jest radykalne, możesz powiedzieć: „Źle się czuję z tym, że Żydzi są opisywani w taki sposób. Chciałabym, żeby każda grupa, niezależnie od religii i pochodzenia, była szanowana”. Jeżeli wsłuchasz się wcześniej w potrzeby ucznia, zwiększasz szansę na to, że teraz będzie on chciał posłuchać, co ty lub inni uczestnicy macie do powiedzenia.

Organizatorzy i partnerzy konferencji

„Polsko-żydowskie dziedzictwo Rzeczypospolitej. Wyzwania pamięci i edukacji”

AMBASADA
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

PREZYDENT MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Forum
Dialogu.

Warszawskie Centrum Innowacji
Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń
Instytut Edukacyjny m. st. Warszawy

THE
JEWISH
FOUNDATION
*for
the
righteous*